

...

Fővárosi Ítéltábla

10.Gf.40.377/2022/6.

A Fővárosi Ítéltábla a Czingula Ügyvédi Iroda (cím1, ügyintéző: dr. Czingula Katalin ügyvéd) által képviselt felperes (cím2) felperesnek a Vitári Ügyvédi Iroda (cím3, ügyintéző: dr. Balogh István ügyvéd) által képviselt alperes1 (cím4) I. rendű és a Dr. Zugh Katalin Ügyvédi Iroda (cím5, ügyintéző: dr. Zugh Katalin ügyvéd) által képviselt alperes2 (cím7) II. rendű alperesek ellen szerződés érvénytelenségének megállapítása iránt indított perében a Fővárosi Törvényszék 2022. október 11-én kelt 9.G.41.009/2022/11. számú közbenső ítélete ellen az I. rendű alperes által 12. sorszámon benyújtott fellebbezés folytán meghozta az alábbi

részítéletet:

A Fővárosi Ítéltábla az elsőfokú bíróság közbenső ítéletét megváltoztatja és a peres felek között 2007. október 26-án létrejött, szerződésszám számú kölcsönszerződés teljes érvénytelenségének megállapítására és jogkövetkezményeinek levonására irányuló keresetet elutasítja; ezt meghaladóan hatályon kívül helyezi és az elsőfokú bíróságot a per újabb tárgyalására és újabb határozat hozatalára utasítja.

A felperes másodfokú perköltségét 85.000 (Nyolcvanötezer) forint + áfa összegben, az I. rendű alperes másodfokú perköltségét 48.000 (Negyvennyolcezer) forintban, továbbá 94.000 (Kilencvennégyezer) forint + áfa összegben állapítja meg.

A részítélet ellen fellebbezésnek nincs helye.

Indokolás

A felperes elsődleges keresetében a közte és a II. rendű alperes mint adósok, továbbá az I. rendű alperes mint hitelező között 2007. október 26-án létrejött deviza alapú kölcsönszerződésnek a hitelintézetekről és a pénzügyi vállalkozásokról szóló 1996. évi CXII. törvény (a továbbiakban: rHpt.) 213. § (1) bekezdés a), b), c) és e) pontjain, illetve az árfolyamkockázat viselésének kötelezettséget korlátlanul az adósokra hárító szerződési feltétel tisztességtelenségén alapuló érvénytelenségére alapítottan elsősorban az eredeti állapot helyreállításával 2.939.963 forint, másodsorban pedig a szerződés hatályossá

nyilvánításával 682.851 forint megfizetésére kérte kötelezni az I. rendű alperest. Másodlagos keresete a folyósítási jutalék alkalmazását lehetővé tevő, a ténytanúsítványra vonatkozó, az Üzletszabályzat és a Hirdetmény fogyasztó általi átvételét és megismerését rögzítő szerződési feltétel tisztességtelenségének megállapítására és – miután e feltételek nem kötik a peres feleket – a folyósítási jutalékkal összefüggésben az I. rendű alperes 30.097 forint és késedelmi kamatai visszafizetésére kötelezésre irányult.

Az I. rendű alperes a kereset elutasítását kérte, azzal védekezett, hogy a szerződés a felperes által megjelölt egyetlen okból sem érvénytelen.

Az elsőfokú bíróság közbenső ítéletében megállapította, hogy miután a peres felek között 2007. október 26-án létrejött, szerződésszám. számú, 69.966 svájci frankban rögzített összegű kölcsön szolgáltatására kötött kölcsönszerződés semmisségi ok miatt a kötelmi hatályát a szerződés megkötésekor nem válthatta ki, a felperest megilleti a szerződés érvénytelenségéből fakadó jogkövetkezmények alkalmazásának követelését jelentő jog.

A határozat indokolása szerint a felek között az írásba foglalt tartalomnak megfelelően jött létre a szerződés, amely a Polgári Törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. törvény (a továbbiakban: rPtk.) 523. §-ával nevesített, a rPtk. 685. § d) pontja szerint minősülő fogyasztói kölcsönszerződés, amelynek tartalmát a rPtk. 205/A. §-a szerinti általános szerződési feltételek alkották.

Az elsőfokú bíróság a rHpt. 213. § (1) bekezdés a)-c) és e) pontjaiban írtak megsértése miatti semmisségi okot nem látott megállapíthatónak, mert a szerződés tárgyát, a kölcsön összegét a szerződéses rendelkezések alapján egyértelműen meg lehetett határozni svájci frankban és forintban is a szerződésben megjelölt árfolyammal számolva, a szerződés egyértelműen feltüntette a törlesztő részletek összegét, a további törlesztő részletek kiszámításának módját – amely az ítélezési gyakorlat szerint megfelel a jogszabályi követelményeknek –, továbbá a törlesztési időpontokat. A szerződés magában foglalja a devizaelszámolás szabályait, a kamatfizetési, a teljesítési és folyósítási kötelezettséggel kapcsolatos rendelkezések azonosítható tartalommal a szerződés részévé váltak, a rHpt.-ből következő kötelezettségek esetleges hibás teljesítése pedig nem alapítja meg a szerződés érvénytelenségét, amint a pénzügyi hitelvizsgálattal kapcsolatos egyes cselekményeinek mikénti teljesítése sem.

Az árfolyamkockázat viselését az adósokra hárító szerződési feltétel tisztességtelenségének vizsgálata körében elsősorban az erről adott tájékoztatás világosságának és érthetőségének kérdésében foglalt állást, amelynek során az okiratokba, vagyis a felperes által aláírt külön okiratba foglalt, „Tájékoztatás a külföldi devizában történő finanszírozás általános kockázatairól” megnevezésű tájékoztató (a továbbiakban: Tájékoztató), valamint a szerződés CHF klauzulának nevezett VII. pontjának tartalmát értékelte, mert a felperes az írásbelitől eltérő vagy azt kiegészítő szóbeli tájékoztatást nem bizonyított, az ezzel kapcsolatos tényállításait a tanúk vallomása nem támasztotta alá.

Abból indult ki, hogy az I. rendű alperesnek kellett bizonyítani, hogy a tájékoztatási kötelezettségét a rHpt. 203. § (6)-(7) bekezdéseiben előírt módon teljesítette, a felperes számára adott tájékoztatás világos és érthető volt, kiterjedt arra, hogy az árfolyamkockázat korlátozás és felső határ nélkül kizárólag az adósokat terheli. Az elsőfokú bíróság következtetése szerint a kölcsön deviza alapúságát és az árfolyamkockázatnak a felperesre való áthárítását a szerződés a Tájékoztató tartalmától függetlenül is világosan tartalmazza, amelyet az általánosan tájékozott, észszerűen figyelmes, körültekintő átlagfogyasztónak fel kellett ismernie, így kizárólag a kockázatvállalás korlátlanságának tisztességtelensége vizsgálható.

A világosság és érthetőség értékelése körében felhívta az Európai Unió Bíróságának (a továbbiakban: EUB) C-26/13. számú Kásler ítéletét, a C-186/16. számú Andriuc és társai ítéletet, valamint a C-227/18. számú VE végzést és a 2/2014. számú Polgári jogegységi határozatban kifejtetteket. Kiemelte, hogy a fogyasztó valóban csak akkor tud megalapozott döntést hozni arról, hogy vállalja-e a szerződés megkötésével járó kockázatot és a szerződésből eredő kötelezettségeket, ha arról megfelelő tájékoztatást kapott és elegendő idő állt a rendelkezésére a szerződés áttanulmányozására. A fogyasztótól elvárható, hogy az ügylet jellegéhez, a vállalt kockázat mértékéhez igazodóan tájékozódjon a szerződés megkötése előtt, a szerződési feltételeket tartalmazó okiratot gondosan áttanulmányozza és az esetlegesen nem érthető szerződési feltételekre megfelelő magyarázatot igényeljen, azonban az e körben megnyilvánuló esetleges mulasztása, gondatlan eljárása a Kúria Gfv.VII.30.090/2020/9. számú felülvizsgálati ítéletének [42] pontjában kifejtettek szerint csak akkor eshet a terhére, ha a pénzügyi intézménytől kapott tájékoztatás egyébként világos és érthető volt.

A felperes által aláírt Tájékoztató tartalmazta, hogy az I. rendű alperes a folyósított kölcsönösszeget a választott devizanemben (svájci frankban) tartja nyilván, a kölcsönt a választott külföldi devizában kell visszafizetni, az idegen deviza átváltási aránya (árfolyama) a napi piaci mozgások hatására változhat, egy esetleges kedvezőtlen árfolyamemelkedés az adósoknak előre nem látható és előre ki nem számítható többletköltséget okozhat, amely többlet-terhet az I. rendű alperes nem vállalja át. A felperes okirat aláírásával megtett nyilatkozata szerint a külföldi devizában történő finanszírozás kockázatairól világos tájékoztatást kapott, a kockázati összetevőket ismeri és a hitelt ennek ismeretében is fel kívánja venni. A kölcsönszerződés szintén tartalmazza a felperes arra vonatkozó nyilatkozatát, hogy megértette azt a banki felvilágosítást, amely szerint a kölcsön vonatkozásában jelentős árfolyamkockázat keletkezhet abban az esetben, ha az árfolyam jelentősen változik, a kölcsön fedezete pedig nem svájci frank forrás és ezen információ tudatában is igénybe kívánja venni a szerződésben meghatározott szolgáltatást.

Az elsőfokú bíróság indokai szerint a fenti tájékoztatás a fellebbviteli bíróság törvénykezési gyakorlata alapján minden további magyarázat nélkül nem volt alkalmas arra, hogy biztosítsa az árfolyamkockázatnak a felperes pénzügyi kötelezettségeire gyakorolt – esetlegesen jelentős – gazdasági következményeinek a megfelelő megismerhetőségét. A devizában

megállapított törlesztőrészletek forintban fizetendő ellenértéke emelkedésének a lehetőségéről adott tájékoztatás nem azonos tartalmú azzal, hogy az korlátlanul megnövekedhet és a felperes jövedelmi-, vagyoni viszonyait meghaladó mértékűvé válhat. A „magasabb forintösszeg” konkrét adatok, számok, arányok nélküli meghivatkozása jelentheti azt is, hogy az csak nehezen viselhető, de teljesíthető fizetési kötelezettséget ró az adósra. A Tájékoztató nem tartalmaz a forint árfolyamának a svájci frankhoz képest lehetséges változásaira modellezett eseteket, sem részletes és informatív magyarázatot a deviza alapú kölcsönügyletekben rejlő, a forintügyletektől eltérő kockázatokra. Nem a kölcsönszerződésből eredő árfolyamkockázat jellegének, legfeljebb a devizahitel lényegének a közérthető ismertetéséhez elegendő kizárólag annak rögzítése, hogy a kölcsön nyilvántartása és visszafizetése devizában történik és jelentős árfolyamkockázat keletkezhet abban az esetben, ha az árfolyam jelentősen változik, továbbá a deviza árfolyama napról-napra a napi piaci mozgások hatására változhat. A Tájékoztató egyforma valószínűséggel utal arra, hogy a finanszírozás devizanemének árfolyama csökken a forinthez képest vagy a forint árfolyama csökken a választott devizanemhez képest, így a deviza árfolyamának változása egyaránt növelheti és csökkentheti a finanszírozás forint ellenértékét, amit úgy kell érteni, hogy a forint árfolyamának változása a svájci frankhoz képest mindkét irányban egyenlő valószínűséggel bekövetkezhet. A tájékoztatás semmilyen formában nem utal az elvart módon a tagállam fizetőeszköze súlyos leértékelődésének a futamidő alatti valós lehetőségére, illetve arra, hogy ennek következtében az adós helyzete gazdaságilag nehezen viselhetővé is válhat. Az EUB C-227/18. számú VE végzése értelmében nem megfelelő az a tájékoztatás, ami csupán annyit tartalmaz, hogy az árfolyamváltozás a finanszírozás forint ellenértékét egyaránt növelheti és csökkentheti, az I. rendű alperestől eltérő pénzügyi intézet árfolyamkockázati tájékoztatásával kapcsolatosan hasonló megállapításra jutott a Kúria a Gfv.VII.30.090/2020/9. számú felülvizsgálati határozatában.

A perbeli tájékoztatás nem tért ki az árfolyam és a svájci frankra irányadó kamat változása szempontjából az egyes változók egyenként előidézett hatására és arra, hogy az együttes változásuk miként hat a törlesztő részletek összegére. A kölcsönszerződésben a felperes azt vette tudomásul, hogy jelentős árfolyamkockázat keletkezhet abban az esetben, ha az árfolyam jelentősen változik és a kölcsön fedezete nem svájci frank forrás, azonban a szerződéskötéskor adott tájékoztatás nem hívja fel a figyelmet kellő súllyal, átlátható módon az árfolyamkockázat mibenlétére, az árfolyamromlás valós, lehetséges, a szerződésben szereplő százalékos mértéket akár jelentősen meghaladó mértékűre, arra, hogy annak esetleges, előre nem látható bekövetkezése a fogyasztó gazdasági helyzetét rendkívül súlyosan érintheti. Sem a Tájékoztatóból, sem pedig a kölcsönszerződés rendelkezéseiből nem következik félreérthetetlen módon, hogy amennyiben a folyósítás napján érvényes árfolyamhoz képest a forint árfolyama gyengül, abban az esetben a devizában megállapított törlesztőrészletek forintban megfizetendő ellenértéke korlátlanul megnövekedhet, a felperes jövedelmi-vagyoni viszonyait meghaladó mértékűvé válhat, aminek valós kockázata van a futamidő alatt. Az ellentmondásoktól mentesen megszüvegezett, egyértelmű tartalom hiányában a felperes számára nem volt érthető és világos az általa viselni vállalt árfolyamkockázat korlátlansága és nem láthatta át a forint leértékelődésének eredményeként jelentkező, őt érintő gazdasági következményeket.

Az EUB C-51/17. számú Ilyés ítéletének 4. kérdésre adott válaszából következően a tájékoztatás világossága és érthetősége körében továbbra is értékelendő árfolyamrésre,

valamint egyoldalú módosítási jogra tekintettel a felperes nem lehetett tisztában a kötelezettség működési mechanizmusával és e mechanizmusnak a fizetési kötelezettségeire gyakorolt tényleges hatásával, ahogy azt az EUB a C-26/13. számú Kásler ítéletében megköveteli. A felperes a három szerződési feltétel mellett nem tudta megállapítani és ellenőrizni, hogy az aktuális fizetési kötelezettsége melyik feltételre visszavezethetően és hogyan változik.

Az elsőfokú bíróság a kölcsönszerződés és a Tájékoztató együttesen meghatározott tartalma alapján azt a következtetést vonta le, hogy az átlagfogyasztó mércéjén keresztül megítélt felperes azt számításba vehette, hogy a kölcsönszerződéshez kapcsolódik árfolyamkockázat, de nem ismerhette fel azt, hogy kockázatviselésének nincs felső határa és azt sem, hogy az a fizetési kötelezettségeire milyen hatást gyakorol.

Az elsőfokú bíróság kiemelte, hogy a 2/2014. számú Polgári jogegységi határozat III.1. pontjában, valamint a Gfv.VII.30.090/2020/9. számú felülvizsgálati végzés [31] pontjában kifejtettek szerint az árfolyamkockázatra vonatkozó tájékoztatás világosságának és érthetőségének hiánya önmagában megalapozza az erre vonatkozó szerződési feltétel tisztességtelenségét, ugyanakkor az EUB a C-776/19 – C-782/19. számú egyesített ügyekben a 93/13/EGK irányelv (a továbbiakban: Irányelv) 3. cikk (1) bekezdésének értelmezésével kapcsolatosan vizsgálta a felek szerződésből eredő jogaiban és kötelezettségeiben a fogyasztók kárára előidézett jelentős egyenlőtlenséget is. Mindezekből kiindulva az elsőfokú bíróság megállapította, hogy a szerződés árfolyamkockázat viselésére vonatkozó feltételei egyensúlytalan helyzetet teremtenek a fogyasztó felperes hátrányára, mert miközben a felperes terhére az árfolyamkockázat korlátlan felvállalására vonatkozó kötelezettségről rendelkeznek, addig az I. rendű alperes helyzetére az árfolyam változása nem hat ki, mert a kölcsön visszafizetésekor forintban ugyanolyan mértékű devizához jut, mint amennyit folyósított. Mindezekből arra a következtetésre jutott, hogy az árfolyamkockázat viselését korlátlanul a felperesre hárító szerződési feltétel nem világos és nem érthető, továbbá a felek viszonyában a felperes hátrányára egyensúlytalanságot okoz azért is, mert az I. rendű alperes jóhiszemű eljárása esetén észszerűen nem számíthatott arra, hogy a felperes egyedi megtárgyalást követően is elfogadja az ilyen szerződési feltételből eredő aránytalan árfolyamkockázatot.

Az árfolyamkockázatra vonatkozó szerződési feltétel a kölcsönszerződés főtárgya, így tisztességtelensége a szerződés egészének érvénytelenségét eredményezi, ezért a polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény (a továbbiakban: rPp.) 213. § (3) bekezdése szerint közbenső ítélettel rendelkezett a keresettel érvényesített jog fennállásának megállapításáról azzal, hogy az érvénytelenség jogkövetkezményének alkalmazása, az érvényessé nyilvánítást feltételező bírói jogalakításból következő követelés tartalmának megítélésével a közbenső ítélet jogerőre emelkedését követően tárgyalható.

Az I. rendű alperes fellebbezésében kérte az elsőfokú közbenső ítélet megváltoztatását, a kereset elutasítását és a felperes perköltségben marasztalását.

Az elsőfokú döntést a szerződésnek az árfolyamkockázat viselésére vonatkozó feltétel tisztességtelenségén alapuló érvénytelensége tekintetében tartotta megalapozatlannak és jogszabálysértőnek, mert álláspontja szerint a szerződés VII. pontja és a külön okiratba foglalt Tájékoztató együttes tartalma megfelel a rHpt. 203. § (6) bekezdésében és (7) bekezdés a) pontjában foglaltaknak, továbbá a 6/2013. Polgári jogegységi határozatban és a 2/2014. Polgári jogegységi határozatban, valamint az EUB elsőfokú bíróság által megjelölt előzetes döntéshozatali ítéleteiben a világos és érthető tájékoztatással szemben támasztott feltételeknek, így nincs jelentősége annak, hogy a tanú szóban nem adott az okiratokba foglaltakat meghaladó tájékoztatást.

A Tájékoztató nem korlátozódik csupán az alaki- és nyelvtani érthetőségre, mert az arra is kitér, hogy a forint leértékelődése a törlesztő részletek növekedését eredményezi, az EUB C-96/14. számú Van Hove ítéletében meghatározottak szerint érthetően ismerteti a szerződési feltételben leírt mechanizmus működését olyan módon, hogy a fogyasztó pontos és érthető szempontok alapján értékelheti a számára ebből eredő gazdasági következményeket. A Tájékoztatóban felhívta a felperes figyelmét arra, hogy a forint és a svájci frank átváltási aránya, vagyis az árfolyam a napi piaci mozgások hatására változhat és egy esetlegesen kedvezőtlen árfolyamváltozás, azaz emelkedés számára előre nem látható, ki nem számítható többletköltséget okozhat. Kitért arra is, hogy a svájci frank forinttal szembeni árfolyamának emelkedése esetén a forintban kifejezett törlesztő részletek összege nő, mert ebben az esetben több forintot kell svájci frankra átváltva az adósoknak felhasználnia. A kölcsönszerződés I.1. és VII.1. pontjaiban foglalt rendelkezések alapján a felperes nem gondolhatta alappal, hogy az árfolyamkockázat nem valós és a jövőben kizárólag a svájci frank forinttal szembeni árfolyamának esése lenne várható, mert a fenti szerződéses rendelkezések nem tartalmaznak semmilyen információt az árfolyam hosszú távú alakulására, amelyre vonatkozó tájékoztatási kötelezettség a 2/2014. Polgári jogegységi határozat szerint egyébként sem terhelte, és a gazdaságtudomány által kidolgozott, a különböző devizák egymáshoz viszonyított értékét meghatározó tényezők külön-külön és együttesen kiváltott hatását részletező elméleteket nem kellett ismertetnie.

A tájékoztatásból a felperes felismerhette, hogy valós kockázatot jelent a fizetési kötelezettsége mértékére az árfolyamváltozás. A szerződés VII.2. pontja kifejezetten azt rögzíti, hogy jelentős árfolyamkockázat keletkezhet abban az esetben, ha az árfolyam jelentősen változik és egy átlagosan körütekintő fogyasztónak a szerződésből, valamint a külön íven szövegezett Tájékoztatóból meg kellett értenie azt is, hogy az árfolyam folyamatosan változhat, amely jelentős kockázatot hordoz magában, egy számára kedvezőtlen árfolyamváltozás gazdasági következménye pedig az, hogy növeli a szerződésből eredő fizetési kötelezettségeit, mivel emelkedik a törlesztő részlet és a tőketartozás forintban kifejezett összege is, így a felperesnek adott tájékoztatás megfelel az EUB C-51/17. számú Ilyés ítéletében meghatározott követelményeknek is. A kockázatviselés korlátlanágát nem kell szó szerint feltüntetni, elegendő, ha értelmezés útján egyértelmű, hogy a kockázatot teljes mértékben az adós viseli, amely ténynek, valamint annak, hogy ez egy ténylegesen fennálló kockázat a Tájékoztató tartalma alapján ismertnek kellett lennie a felperes számára, mert az kifejezetten felhívta a figyelmét arra, hogy a piac kedvezőtlen alakulása miatt keletkező többlet-terheket az I. rendű alperes nem vállalja át.

Hangsúlyozta, hogy a Kúria a perbelivel azonos tartalmú szerződéses rendelkezésbe, illetve Tájékoztatóba foglalt árfolyamkockázati tájékoztatást a jogszabályoknak megfelelőnek és az EUB gyakorlata alapján is világosnak és érthetőnek ítélte több, a fellebbezésben részletesen idézett felülvizsgálati határozatában (Gfv.VII.30.020/2018/5., Pfv.I.20.306/2019/6., Pfv.I.21.062/2019/14., Gfv.VII.30.319/2019/7., Pfv.I.21.338/2020/8., Gfv.VII.30.371/2020/7., Pfv.I.20.125/2021/3. számú határozatok, továbbá a BH2019. 84. számon közzétett eseti döntés).

Kiemelte, hogy az átláthatóság hiánya önmagában nem okozhatja az árfolyamkockázatra, mint a szerződés elsődleges tárgyára vonatkozó szerződési feltétel tisztességtelenségét, mert ahogy azt az EUB több határozatában is kifejtette, a világosság és érthetőség hiánya csak vizsgálhatóvá teszi a jogokban és a kötelezettségekben a jóhiszeműség és tisztesség követelményével ellentétesen a szerződéskötés időpontjában a fogyasztó terhére kialakult, az EUB C-415/11. számú Aziz ítéletében értelmezett jelentős egyenlőtlenség fennállását, amelyet a felperesnek kellett bizonyítani és amely a perbeli esetben nem állapítható meg. A deviza alapú konstrukcióból eredő árfolyamkockázattal szemben a kedvezőbb kamatmérték állt, amely a szerződéskötéskor alacsonyabb törlesztő részletet eredményezett, amelynek következtében a fogyasztó hátrányára egyensúlyeltolódás nem állhat fenn, az árfolyamváltozás szerződéskötést követő bekövetkezése és annak mértéke, vagyis az utólagos egyensúlytalanság pedig – ahogy az a 6/2013. Polgári jogegységi határozat 1. pontjából is következik – az érvénytelenség körében nem értékelhető. A világhálóról kinyert grafikon adataival kívánta alátámasztani, hogy 2005-2012. években a deviza alapú hitelek a forintHITELEKNÉL jóval elterjedtebbek voltak. A deviza alapú lakáshitelek átlagos törlesztő részletét mutató grafikon adataival azt kívánta igazolni, hogy egy átlagos deviza alapú hitel minden időszakban jobb döntésnek bizonyult egy átlagos piaci kamatozású forinthitelnél.

A felperes fellebbezési ellenkérelme az elsőfokú ítélet helybenhagyására irányult, mert álláspontja szerint az elsőfokú bíróság a helytállóan megállapított tényállásból helyes jogi következtetésekre jutott. A fellebbezés kapcsán kiemelte, hogy a bíróságnak minden perben az ügy összes egyedi körülményét értékelve kell állást foglalnia a szerződési feltételek tisztességtelenségéről. A perbeli esetben ilyennek minősül a szerződéskötést megelőzően a felperes és a II. rendű alperes rendelkezésére bocsátott, az elsőfokú eljárásban csatolt grafikon és kalkuláció, amely szerint a futamidő alatt lakástakarékpénztári megtakarítással 13.908.981 forintot, míg megtakarítás nélkül 15.451.768 forintot kellett volna visszafizetni, a grafikon pedig azt mutatta, hogy annuitásos konstrukció esetén a futamidő végéig havi 64.000 forint törlesztő részlettel kell számolni, míg a megtakarítással kombinált konstrukcióban a 80.000 forintos havi fizetési kötelezettség a 97. hónaptól 42.000-43.000 forint körüli összegre csökken majd. A fenti adatok egyrészt ellentmondásossá teszik a Tájékoztatóban foglaltakat, másrészt azt jelezték az adósoknak, hogy a forint/svájci frank árfolyama nem fog jelentősen változni. A felperes számára érthető és kézzel fogható fenti számadatok az I. rendű alperes ügyintézőjének az árfolyamváltozást jelentéktelennek beállító tájékoztatását is megerősítik, és a szerződéskötésről történő döntéshozatalhoz kizárólag a kalkuláció és a grafikon adatai álltak a felperes rendelkezésére, mivel a Tájékoztatóból nem kapott példányt. Egyedivé teszi továbbá a jelen pert az is, hogy a felperes az iskolai végzettsége miatt a fogyasztók közül is kiszolgáltatott helyzetben lévőnek minősül. A fellebbezésben megjelölt felülvizsgálati

határozatokban, illetve az alapul szolgáló eljárásokban a fenti körülményeket nem vizsgálták, ezért a Kúria eseti döntései önmagukban nem szolgáltathatnak alapot az elsőfokú ítélet megváltoztatására és egyébként sincs kötőerejük.

Fenntartotta azt az elsőfokú eljárásban kifejtett álláspontját, hogy a számára adott tájékoztatás nem volt alkalmas arra, hogy abból megismerje és átlássa a deviza alapú konstrukció összes rá háruló, esetlegesen jelentős pénzügyi- és gazdasági következményét, így nem felelt meg az EUB által a C-186/16. számú Andriuc és társai ítéletben és a C-609/19. számú BNP Paribas SA ítéletben megfogalmazott követelményeknek, amelynek értelmében a tájékoztatásnak lehetővé kell tennie, hogy a fogyasztó megértse a szóban forgó pénzügyi mechanizmus konkrét működését. A felperes értelmezése szerinti mindazon körülmények, tények és törvényszerűségek ebbe a körbe tartoznak, amelyek kihatnak a forintban fizetendő törlesztő részletre és amelyek világossá teszik a devizakölcsönök specialitását.

A pénzügyi mechanizmus bemutatása körében fel kellett volna hívni a felperes figyelmét a halasztott tőketörlesztés kiemelt kockázatára, arra, hogy a törlesztő részlet meghaladhatja a szerződéskötéskor kifejezett szándéka szerinti összeget, a forintkölcsönök törlesztő részletét és a jövedelmét is, továbbá arra, hogy az árfolyam emelkedése nem lineáris, hanem progresszív törlesztő részletet eredményez, valamint az árfolyam csak rövid távon ingadozó, annak hosszú távú trendje mindig a forint gyengülésével jár. Az árfolyamváltozás jövőbeni iránya és annak mértéke – ellentétben a 6/2013. Polgári jogegységi határozat megállapításával – a pénzügyi intézmények számára modellezhető, prognosztizálható volt.

A magyar fogyasztói köztudatban az élt, hogy a svájci frank stabil valuta, ezért magyarázatra szorult volna, hogy ez a megállapítás nem a kölcsönre, hanem a betétekre vonatkozik. Szintén magyarázatot kellett volna adni arra a fogyasztói köztudatban élő és kifejezetten megtévesztő információra, hogy a svájci frank „menekülő valuta”, amely a fogyasztók tudomásával ellentétben éppen azt jelentette, hogy a kockázata progresszíven emelkedik. A tájékoztatásnak ki kellett volna térnie az euró/svájci frank és a forint/euró intervenciós sávra, illetve ez utóbbinak a szerződéskötéskor már előre látható megszüntetésére. Az I. rendű alperesnek ismertetnie kellett volna a deviza kamatok törlesztő részletekre gyakorolt hatását, azt, hogy azok emelkedése várható, amely jelentősen mérsékli a deviza elszámolás előnyét, valamint a törlesztő részlet ezzel nem arányosan, hanem erőteljesebben emelkedik. Az I. rendű alperesnek tájékoztatnia kellett volna az összeadódó kockázatokról, ezek hatásáról és arról, hogy a korlátlan árfolyamkockázatot nem kompenzálja a kamatkedvezmény. A tájékoztatásnak ki kellett volna terjednie arra a kockázatra is, amelyet a devizaelszámolásban foglalt határidős devizacsere ügylet jelent, valamint arra, hogy a kockázatkezelést mennyiben végzi az I. rendű alperes, illetve mennyiben kötelezettsége ez az adósoknak. A kockázat gazdasági következményét történelmi példákon keresztül kellett volna bemutatni és fel kellett volna hívni arra is a felperes és a II. rendű alperes figyelmét, hogy a veszteségük a türelmi idős perbeli konstrukció esetében lehet a legnagyobb. Mindezen követelményeket a perbeli tájékoztatás nem elégíti ki.

A felperes hivatkozott továbbá arra, hogy az elsőfokú bíróság nem foglalt állást a folyósítási jutalék alkalmazását lehetővé tevő szerződési feltétel tisztességtelenségéről, amely keresetét a polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény (a továbbiakban: rPp.) 213. § (1) bekezdése szerint attól függetlenül el kellett volna bírálnia, hogy a szerződés teljes érvénytelenségét állapította meg. Az I. rendű alperes fellebbezésében felszámított másodfokú perköltséget eltúlzottnak találta arra figyelemmel, hogy a jelen per az I. rendű alperes képviselője számára olyan típuspernek minősül, amelyben benyújtott fellebbezési érveit más polgári perekben is fel tudja használni.

A Fővárosi Ítéltábla teljes terjedelmében bírálta felül az elsőfokú bíróság közbenső ítéletét [rPp. 228. § (4) bekezdés], amelynek során a rPp. 253. § (3) bekezdése szerinti korlátot jelentett, hogy a felperes fellebbezéssel nem támadta és az I. rendű alperes fellebbezése sem érintette azokat az indokokat, amelyek alapján az elsőfokú bíróság a szerződés érvénytelenségét a rHpt. 213. § (1) bekezdés a), b), c) és e) pontjai alapján nem látta megállapíthatónak.

A felperes kereseti kérelmeit eshetőleges kérelmekként terjesztette elő, elsődlegesen a teljes szerződés érvénytelenségének megállapítását és jogkövetkezményének levonását kérte alternatív érvénytelenségi okokat állítva, míg másodlagos keresete egyes megjelölt szerződési feltételek tisztességtelenségére alapítottan a részleges érvénytelenség megállapítására és jogkövetkezményeinek levonására irányult. Az árfolyamkockázat viselésére vonatkozó szerződési feltétel – ahogy azt az EUB több határozatában egyebek közt a C-51/17. számú Ilyés ítélet [68] pontjában, a C-118/17. számú Dunai ítélet [48] pontjában kifejtette – a deviza alapú szerződés elsődleges tárgyát meghatározó, a főszolgáltatás körébe tartozó szerződési feltétel, amelynek tisztességtelensége a rPtk. 239. § (2) bekezdése szerint a teljes szerződés érvénytelenségét eredményezi, mert a C-118/17. számú Dunai ítélet [51] és [52] pontjaiban, továbbá a C-260/18. számú Dziubak ítélet [44] és [45] pontjaiban is kifejtettek szerint árfolyamkockázat nélkül jogilag nem maradhat fenn a deviza alapú szerződés.

Az elsőfokú bíróság az árfolyamkockázat viselését korlátlanul a felperesre hárító szerződési feltétel tisztességtelensége miatt állapította meg a teljes szerződés érvénytelenségét, amely közbenső ítéleti rendelkezés nem felel meg a teljesség követelményének a következők miatt. A keresettel érvényesített jog tárgyában hozott közbenső ítélet jogerőre emelkedését követően folytatódó eljárásban, ahogy azt az elsőfokú bíróság is helyesen fejtette ki, az érvénytelenség jogkövetkezményéről és a követelés tartalmáról kell dönten. Az elsőfokú bíróság az ítélet kikövetkeztethető indokai szerint az érvényessé nyilvánítást tekintette alkalmazható jogkövetkezménynek, amely az 1/2010. (VI. 28.) PK vélemény indokolása 5. pontjában is kifejtettek szerint a bíróság ex tunc hatályú konstitutív döntése, amelynek során a bíróság az érvénytelenségi ok kiküszöbölésével alakítja, módosítja a felek szerződésének tartalmát. Ebből is következően az érvényessé nyilvánított szerződés nem tartalmazhat tisztességtelen feltételeket, viszont a közbenső ítélethez fűződő feltétlen anyagi jogerőhatás [rPp. 213. § (3) bekezdés, 229. § (1) bekezdés] miatt a folytatódó eljárásban a keresettel érvényesített jog körébe tartozó kérdésekről, így a felperes által támadott további feltételek tisztességtelenségéről már nem lehet tárgyalni. Mindezekre figyelemmel a közbenső ítéletben – ahogy arra a felperes a fellebbezési ellenkérelmében helytállóan hivatkozott – a teljes érvénytelenség megállapítása mellett is állást kellett volna foglalni a keresettel támadott egyes

feltételek tisztességtelenségéről abban az esetben is, ha az elsőfokú bíróság a hatályossá nyilvánítást tekintette volna alkalmazható jogkövetkezménynek, különös figyelemmel arra, hogy a folyósítási jutalékra vonatkozó szerződési feltétel fizetési kötelezettséget keletkeztető feltétel, így ennek tisztességtelenségének közbenső ítéleti elbírálása akkor is nélkülözhetetlen, ha a folytatódó eljárás tárgya már csak a követelés tartalmának megítélése lenne.

A teljesség követelményének megsértése azonban nem tette szükségessé a közbenső ítélet hatályon kívül helyezését, mert a szerződés teljes érvénytelensége, az árfolyamkockázat viselését a felperesre hárító szerződési feltétel tisztességtelensége a rendelkezésre álló adatok alapján elbírálnak volt.

A Fővárosi Ítéltábla az I. rendű alperes fellebbezését mindezekhez képest részben találta alaposnak.

A Fővárosi Ítéltábla az elsőfokú bíróság által egyébként helyesen megállapított tényállást azzal egészíti ki, hogy a szerződés svájci frank klauzula elnevezésű VII.2. pontja szerint az I. rendű alperes felvilágosította a felperest és a II. rendű alperest arról, hogy a perbeli kölcsön vonatkozásában jelentős árfolyamkockázat keletkezhet abban az esetben, ha az árfolyam jelentősen változik, a kölcsön fedezete pedig nem svájci frank forrás, amelynek megértését és a deviza alapú kölcsön erre tekintettel való igénybevételét az adósok a szerződés aláírásával kifejezett nyilatkozatukkal megerősítették.

A Fővárosi Ítéltábla az alábbiak szerint nem értett egyet az elsőfokú bíróság döntésével és annak indokaival.

Az árfolyamkockázat viselésének kötelezettsége a szerződés jellegéből, deviza alapúságából a folyósított kölcsönnek a szerződés II.1. pontjában írtak szerint a folyósítás napján érvényes – az I. rendű alperes által alkalmazott Hirdetményben közzétett számlakonverziós – deviza vételi árfolyamon kiszámított svájci frank összegben való nyilvántartásából és a szerződés IV.3. pontjának azon kitételéből következik, amely szerint nem svájci frankban történő teljesítés esetén az I. rendű alperes számlakonverziós deviza eladási árfolyamon határozza meg a más pénznemben – a perbeli esetben forintban – fizetendő összeget. A kockázatviselés korlátlanlansága pedig abból fakad, hogy a felperes és a II. rendű alperes az így meghatározott mindenkor törlesztő részlet megfizetésére vállaltak kötelezettséget, vagyis a forint árfolyamának bármely okból bekövetkező és bármilyen mértékű negatív változásából eredő terhek viselését vállalták.

Az elsőfokú bíróság helyesen indult ki abból, hogy az erre vonatkozó szerződési feltétel, vagyis azok a szerződési feltételek, amelyekből az árfolyamkockázat viselésének kötelezettsége fakad – nem pedig a tájékoztatás – tisztességtelenségének megítélése során [rPtk. 209. § (1) bekezdés] elsődlegesen azt kellett eldönteni, hogy az erről adott tájékoztatás

világos és érthető volt-e a felperes és a II. rendű alperes számára, amelynek során kizárólag az okiratokban, azaz a külön íven szövegezett Tájékoztatóban, továbbá a szerződésben, különösen annak VII. pontjában foglaltakat lehetett figyelembe venni, mert ettől eltérő vagy ezt meghaladó tartalmú tájékoztatást a tanúk vallomása nem támasztotta alá. A felperes nem tudta bizonyítani az írásbelitől eltérő tartalmú szóbeli tájékoztatás megtörténtét a svájci frank hosszú távú stabilitására, a perbeli ügyletben rejlő jelentéktelen kockázatra nézve, mert a felperes erre vonatkozó tényállítását és a II. rendű alperes személyes előadását Tanú1 tanú, – aki egyébként a perbeli szerződésre nem emlékezett, csupán általánosságban vallott a tájékoztatásról – nem erősítette meg, Tanú2 pedig az árfolyamkockázatról tájékoztatást egyáltalán nem adott az adósoknak, arra sem emlékezett, hogy ügyleti tanúként hogyan került az aláírása a Tájékoztatóra.

A közbenső ítélet kikövetkeztethető indokai szerint az elsőfokú bíróság pontosabban meg nem nevezett felsőbb bírósági gyakorlatra hivatkozással az árfolyamváltozás bekövetkezésének valós lehetőségére, a szerződésben meghatározott százalékos értéket meghaladó mértékére és gazdasági következményeire való figyelemfelhívás fogyatékosága miatt nem találta világosnak és érthetőnek a tájékoztatást, amelynek megítélése során a felperes konkrét szerződéssel összefüggő egyes érveit – ahogy arra a fellebbezési ellenkérelmében hivatkozott – nem értékelte, de ez a hiányosság a másodfokú eljárásban pótolható volt.

A szerződési feltételekkel szemben az Irányelv 4. cikk (2) bekezdésében megfogalmazott világosság és érthetőség követelményét az EUB nemzeti bíróságok számára kötelező (C-92/11. számú RWE ítélet [58]) értelmezése szerint az átlagfogyasztó, vagyis a szokásosan tájékozott, észszerűen figyelmes és körültekintő fogyasztó mércéjén keresztül kell megítélni (egyebek között: EUB C-186/16. számú Andriuc és társai ítélet [47], C-51/17 Ilyés ítélet [78], C-609/19. BNP Paribas SA ítélet [43], [51]). A felperes értelmezésével ellentétben a fogyasztók helyzete és kiszolgáltatottsága között nem tehető különbség sem aszerint, hogy az Európai Unió mely tagállamában élnek, illetve kötnek szerződést, sem pedig az iskolai végzettségük és egyéb személyes körülményeik szerint, mert az EUB állandó ítélkezési gyakorlatának megfelelően az Irányelv által létrehozott védelmi rendszer már eleve azon alapul, hogy a fogyasztó a szolgáltatóhoz képest hátrányos helyzetben van, mind tárgyalási lehetőségei, mind pedig tájékozottsági szintje tekintetében és az Irányelv célja éppen a szerződési feltételekkel kapcsolatos információs vagy szakértelembeli, illetve tárgyalási lehetőségek terén jelentkező aszimmetria miatt fennálló egyenlőtlenségek kezelése (C-488/11. számú Asbeek Brusse ítélet [31], C-472/11. Banif Plus Bank Zrt. ítélet [19], C-110/14. számú Costea ítélet [18]).

A szolgáltatóhoz képest eleve kiszolgáltatott, hátrányos helyzetben lévő átlagfogyasztók között további különbségtételre nincs lehetőség, ezért a perbeli esetben is az általánosan tájékozott, észszerűen figyelmes és körültekintő fogyasztó mércéjén keresztül kellett megítélni, hogy az árfolyamváltozás kockázatairól adott tájékoztatás a felperes és a II. rendű alperes számára világos és érthető volt-e. Ezt a követelményt az EUB több határozatában is éppen a fogyasztó kiszolgáltatott helyzete miatt kiterjesztően értelmezte, amely szerint az nem korlátozható kizárólag a feltételek alaki és nyelvtani szempontból érthető jellegére, hanem egyértelmű tájékoztatást kell adni a fogyasztó számára a szerződési feltételeket, illetve azok hatásait és következményeit illetően is (egyebek között C-26/13. számú Kásler ítélet

[71], [72] és [75] , C-96/14. számú Van Hove ítélet [50]). A tájékoztatásnak ezért ki kell terjedni a nemzeti fizetőeszköz súlyos leértékelődésének és a külföldi kamatlábak emelkedésének a törlesztő részletekre gyakorolt hatására (C-186/16. számú Andriuc és társai ítélet [49] , C-51/17. számú Ilyés ítélet [74]), valamint a C-26/13. számú Kásler ítélet [75] pontjában meghatározottak szerint átlátható módon fel kell tüntetni a külföldi pénznem átváltási mechanizmusa konkrét működésének a szerződésben meghatározott további mechanizmusokkal való összefüggését olyan módon, hogy a fogyasztó egyértelmű és érthető szempontok alapján értékelni tudja a számára ebből eredő gazdasági következményeket. A C-609/19. számú PNP Paribas SA ítéletben kifejtettek szerint kifejezetten fel kell hívni a fogyasztó figyelmét a lehetséges árfolyamváltozáshoz kapcsolódó hosszú távú és jelentős negatív következményekre, a devizában való nyilvántartás különös kockázatára, valamint arra, hogy a vállalt árfolyamkockázat gazdaságilag nehezen viselhetővé válhat a fogyasztó számára, amennyiben az a pénznem amelyben jövedelmét kapja leértékelődik ahhoz a devizához képest, amelyben a kölcsönt nyújtották (C-186/16. számú Andriuc és társai ítélet [50], C-51/17. számú Ilyés ítélet [75]).

Az Irányelvben megfogalmazott átláthatóságnak a fenti előzetes döntéshozatali ítéletekben értelmezett követelményét a bíróságok számára kötelezően a Kúria a Jpe.I.60.015/2021/15. számú jogegységi hatályú határozatban értelmezte, amelynek [34] pontja szerint a 2/2014. Polgári jogegységi határozat 1. pontja azzal a kötelező (kiegészült) értelmezéssel alkalmazható, hogy akkor megfelelő tartalmú az árfolyamkockázatról nyújtott tájékoztatás, ha az általánosan tájékozott, észszerűen figyelmes és körültekintő átlagos fogyasztó a tájékoztatás alapján a szerződéshez kapcsolódó árfolyamkockázat tényén és mibenlétén kívül azt is felismerheti és értékelni tudja, hogy a nemzeti fizetőeszköz (a forint) árfolyama a kölcsön nyilvántartásba vétele szerinti deviza árfolyamához képest számára akár jelentős mértékben is kedvezőtlenül változhat, és ezáltal a fogyasztó fennálló tartozásának, a szerződés szerinti ütemezésben esedékessé váló fizetési kötelezettségének mértéke jelentősen megemelkedhet.

A szerződés deviza alapú elszámolást meghatározó rendelkezései, a VII. pontja, valamint a Tájékoztató tartalma alapján az átlagfogyasztó mércéjén keresztül megítélt felperes és II. rendű alperes számára is nyilvánvalónak kellett lennie annak, hogy az adott ügylet kockázata abban áll, hogy a kölcsöntartozás devizában van nyilvántartva, míg jövedelmük forintban keletkezik, így a devizában meghatározott törlesztés forintban kifejezett összegét a forint/svájci frank átváltási árfolyamának mértéke határozza meg, vagyis a törlesztő részlet forintra átszámolt összege az árfolyam változásával együtt módosul, amely árfolyamváltozás a felek által nem befolyásolható, előre nem kiszámítható, de a futamidő alatt is bármikor bekövetkezhető körülmények függvénye. Az árfolyamváltozásból eredő terhek korlátlan viselésének kötelezettsége pedig világosan kitűnik a Tájékoztatóból, amely szerint az I. rendű alperes nem tud felelősséget vállalni arra, hogy a piac kedvezőtlen alakulása miatt keletkező fogyasztói többlet-terheket átvállalja, továbbá nem vállal kötelezettséget a kedvezőtlen változásokról való tájékoztatásra, ezért az adós fogyasztón múlik a változások követése és ez alapján „bármilyen intézkedés” megtétele. A szavak általánosan elfogadott jelentése alapján és az eset körülményeire tekintettel e tájékoztatás alapján egyértelmű és a szerződő felek sem érthették másként, hogy az árfolyamváltozásból eredő kockázatot teljes mértékben, azaz korlátozás és felső határ nélkül a felperes és a II. rendű alperes viselik.

Az árfolyamkockázatnak a fogyasztó pénzügyi-, vagyoni helyzetére gyakorolt gazdasági hatásait illetően az EUB előzetes döntéshozatali eljárásban meghozott határozatait értelmezése tárgyában kiadott Jpe.I.60.015/2021/15. számú jogegységi hatályú határozattal kiegészült 2/2014. Polgári jogegységi határozat szerint a tájékoztatás akkor minősíthető világosnak és érthetőnek, ha az átlagfogyasztó fel tudja ismerni annak veszélyét is, hogy a forint árfolyamának a nyilvántartásba vételi devizanemhez képesti romlása valós kockázat, amely akár jelentős is lehet és gazdasági helyzetét súlyosan érintheti. A Kúria a perbelivel azonos tartalmú, vagyis a szerződés VII.2. pontjának a külön íven szövegezett Tájékoztató tartalmával kiegészült árfolyamkockázati tájékoztatást több alkalommal vizsgálta és azt egyebek között a Pfv.I.21.161/2021/10., Gfv.VI.30.226/2021/9., Gfv.VI.30.229/2021/6., Gfv.V.30.298/2021/8., Gfv.VI.30.389/2021/5., Gfv.VI.30.421/2021/9., Gfv.VI.30.465/2021/8., Gfv.VI.30.548/2021/5. és a Gfv.VI.30.077/2022/8. számú felülvizsgálati határozataiban a Jpe.I.60.015/2021/15. számú jogegységi hatályú határozatban foglalt vizsgálati szempontok mentén is világosnak és érthetőnek találta, mert ahogy azt a később hivatkozási alapul szolgáló Gfv.VI.30.226/2021/9. számú felülvizsgálati ítélet indokolásának [43] pontjában megállapította „A szerződésbe foglalt és a külön okiratban átadott tájékoztatásból kitűnik, hogy a kockázat reális és bármilyen mértékű lehet, továbbá figyelmeztetést tartalmaz arra vonatkozóan is, hogy mindez a fizetési terhek jelentős növekedésével járhat, amelyet az alperes nem vállal át. Így a Tájékoztató alapján az általánosan tájékozott, észszerűen figyelmes, átlagos fogyasztó felmérhette az árfolyamváltozásnak a szerződés teljesítésére kiható lehetséges következményeit, és a személyi, vagyoni viszonyaira vonatkozó akár jelentős hatását.”

A Fővárosi Ítéltábla 13.Gf.40.331/2020/3. számú rész- és közbenső ítéletét – amelynek indokaira az elsőfokú bíróság a döntését túlnyomó részében alapította – hatályában fenntartó Gfv.VI.30.467/2020/9. számú közbenső ítélet [13] pontjában foglalt indokolás szerint a Kúria a perbelivel azonos tartalmú tájékoztatást annak tartalma alapján megfelelőnek, vagyis világosnak és érthetőnek találta. A szerződési feltétel tisztességtelenségét abban a perben felmerülő egyedi tényállási elemek, illetve körülmények miatt azért látta megállapíthatónak, mert az a tájékoztatás nem kellő időben történt ahhoz, hogy a fogyasztók megfontolják az árfolyamváltozás következményeit.

A perben vitássá nem tett tények szerint a felperes a szerződés megkötését másfél hónappal megelőzően olvasta el a Tájékoztatót, amelyben foglaltakat az okirat aláírásával kifejezésre juttatott nyilatkozatával tudomásul vette, ezért alaptalanul érvelt azzal, hogy a döntés meghozatalához csak a táblázat és a grafikon adatai (9.G.40.249/2018/30/F/14. számú okirat) álltak a rendelkezésére. A mindössze egyoldalas, átláthatóan szerkesztett Tájékoztató az átlagfogyasztó számára érthető megfogalmazásban mutatja be a perbeli szerződés kockázatait, így azt a felperes a Tájékoztató elolvasásával is megérthette és nem merült fel arra vonatkozó tény vagy adat, hogy a fenti okirat átadásának elmaradását a pert megelőzően bármikor kifogásolta volna, illetve ezt az igényét korábban jelezte volna az I. rendű alperesnek.

A felperes érvelésével ellentétben a törlesztési kalkulációt magában foglaló táblázat és grafikon nem rontotta le az árfolyamváltozás kockázatairól adott figyelemfelhívás hatását. A táblázat ugyanis az annak készítésekor irányadó deviza vételi árfolyamon (148,56 forint/svájci frank) határozza meg az igényelt kölcsön deviza összegét és azt mutatja be, hogy 154,62 forint/svájci frank deviza eladási árfolyam mellett a lakástakarékpénztári megtakarítással vegyes konstrukció és az e nélküli annuitásos elszámolás esetén hogyan alakul a törlesztő részlet és a visszafizetési kötelezettség. A kalkuláció árfolyamváltozással egyáltalán nem számol, az adatokból egyértelmű, hogy csak a táblázatban feltüntetett, a készítésekor irányadó árfolyam adatokra vonatkozik, azt azonban a felperes alappal nem gondolhatta – és nem is állította – hogy a forint/svájci frank árfolyam a futamidő alatt nem fog változni és 20 éven keresztül a kalkulációban írt törlesztő részletet kell csak fizetnie, hiszen a Tájékoztatóban az I. rendű alperes kifejezetten felhívta a figyelmét, hogy a forint és a svájci frank átváltási aránya a napi piaci mozgások hatására változhat és ez a felperes számára előre ki nem számítható többletköltséget okozhat. A táblázat, valamint a grafikon adatainak a Tájékoztatóban és a szerződés VII. pontjában foglaltakkal egybevetett értelmezésével az a következtetés vonható le, hogy az I. rendű alperes éppen arra hívta fel a felperes figyelmét, hogy egy meghatározott időpontban érvényes árfolyamon elvégzett előzetes kalkuláció szerinti törlesztő részlet az árfolyam kedvezőtlen változása, a forint árfolyamának a svájci frankhoz képesti gyengülése esetén változhat, meghozza előre ki nem számítható, de a felperes számára akár jelentős terhet okozó mértékben is.

A felperes fellebbezési ellenkérelmében megjelölt közgazdasági összefüggéseket, történelmi példákat nem kellett az árfolyamkockázatról szóló tájékoztatásnak magában foglalnia, olyan az átlagfogyasztó számára is érthető tényeket és adatokat, illetve ismereteket kellett közölni, amelyek alkalmasak voltak arra, hogy az adós értékelni tudja az árfolyam számára kedvezőtlen változásának a pénzügyi gazdasági helyzetére, fizetési kötelezettségeire gyakorolt akár jelentős következményeit, amely követelményeket a perbeli tájékoztatás a Kúria fentebb megjelölt eseti döntései szerint kielégíti.

A C-51/17. számú Ilyés ítélet 4. kérdésre adott válaszából, azaz a fizetési kötelezettséget eredményező három feltétel (árfolyamkockázat, árfolyamrész, kamatváltozás) kumulatív hatásából az elsőfokú bíróság által idézettel azonos tartalommal levont következtetéseket a Kúria nem tartotta helytállónak (Gfv.VII.30.286/2020/5. számú, Gfv.VI.30.226/2021/9. számú ítélet [46], Gfv.VI.30.448/2021/7. számú részítélet [32]).

Az, hogy a felperes tőketartozása a szerződéskötéstől számított több, mint nyolc évig nem csökkent, a választott türelmi idős konstrukcióból következik, amely szerint 98 hónapig a törlesztő részletben csak ügyleti kamatot kellett fizetni, az első tőketörlesztést magában foglaló részlet csak 2016. február 15-én vált esedékessé. A tőketörlesztést is magukban foglaló törlesztő részletek szerződésben rögzített összegéből önmagában is következik, hogy az esetleges negatív irányú árfolyamváltozás nagyobb terhet jelenthet, de ez a választott konstrukcióból ered, amely nyilvánvalóan előnyös volt a felperes és a II. rendű alperes számára, illetve megfelelt a szerződéskötéskori fizetőképességüknek. Ugyanakkor a felperesnek valójában a tőketartozást érintően a szerződésből eredő árfolyamkockázatot már nem kellett viselnie, mert a 2014. évi LXXVII. törvény 10. §-ában meghatározott kötelező árfolyamon elvégzett forintosítás már az első tőketörlesztés esedékességét megelőzően

megszüntette a jövőre nézve az árfolyamkockázatot. Ezen felül a felperes előadásából kitűnően a szerződés megkötését követő 4 év elteltével a II. rendű alperes külföldi munkavállalása miatt a jövedelmük a kölcsön nyilvántartása szerinti devizanemben, vagyis svájci frankban keletkezett. Az, hogy az I. rendű alperes a svájci frankban való teljesítést nem fogadta el és úgy számolta el a befizetéseket, mintha arra forintban került volna sor, az érvénytelenség körében nem értékelhető, ez egyéb jog érvényesítését teheti lehetővé. Az a felperesi hivatkozás tehát, hogy a perbeli konstrukcióból adódóan az árfolyamváltozás kedvezőtlen hatása jelentősen érvényesült, magából a konstrukcióból, a tőketörlesztést magában foglaló részletek magasabb összegéből, nem pedig az árfolyamkockázatról adott tájékoztatás milyenségéből következett.

Mindezen indokok alapján nem merült fel a perben olyan egyedi tény vagy körülmény, amelynek alapján a perbelivel azonos tartalmú tájékoztatást világosnak és érthetőnek minősítő fentebb megjelölt határozatokból tükröződő következetes gyakorlattól eltérő következtetésre lehetne jutni. Ebből az is következik, hogy az árfolyamkockázat viselését korlátlanul a felperesre hárító szerződési feltétel tisztességtelensége az erről adott világos, érthető és átlátható tájékoztatás miatt nem vizsgálható és nem állapítható meg.

A fentiekre figyelemmel a Fővárosi Ítéltábla az elsőfokú bíróság közbenső ítéletét a rPp. 253. § (2) bekezdése alapján a rPp 213. § (2) bekezdése szerinti részítélettel megváltoztatta és a szerződés teljes érvénytelenségére alapított keresetet elutasította. A felperes által támadott további szerződési feltételek tisztességtelensége tárgyában a közbenső ítélet érdemi felülbírálatra nem volt alkalmas, ezért ebben a részében azt a rPp. 252. § (2) bekezdése szerint hatályon kívül kellett helyezni, mert az elsőfokú bíróság eltérő és a fentebb kifejtettek szerint téves jogi álláspontja miatt úgy ítélte meg, hogy a szerződés árfolyamkockázatra vonatkozó feltétel tisztességtelensége miatti érvénytelensége mellett a közbenső ítéletben nem kell állást foglalni a felperes által tisztességtelennek állított további szerződési feltételek érvénytelenségéről.

A másodfokú részítéleti döntés szerint a perbeli szerződés teljes egészében nem érvénytelen, a folytatódó eljárásban az elsőfokú bíróságnak a felperes által támadott további szerződési feltételek, a folyósítási jutalék alkalmazását lehetővé tevő, a ténytanúsítványra vonatkozó, továbbá az Üzletszabályzat és a Hirdetmény fogyasztó általi átvételét és megismerését rögzítő szerződési feltétel tisztességtelenségéről kell dönten.

A folyósítási jutalék fizetési kötelezettséget keletkeztető és az elszámolást érintő feltétel, így az ebben való tárgyalás eredményéhez képest lehet meghatározni a pernyerés-pervesztés arányát, ezért a Fővárosi Ítéltábla a rPp. 252. § (4) bekezdésének alkalmazásával az I. rendű alperes tekintetében a megfizetett fellebbezési illetékből és a 32/2003. (VIII. 22.) IM rendelet (a továbbiakban: IM rendelet) 2. § (1) bekezdése és 4/A. §-a alapján a másodfokú eljárás idő és munkaszükségletét figyelembe véve 4 óra alapulvételével megállapított ügyvédi munkadíjból, valamint a felperes tekintetében az IM rendelet 2. § (1) bekezdése és 4/A. §-a alapján meghatározott ügyvédi munkadíjból álló másodfokú perköltséget csupán megállapította, annak viseléséről az elsőfokú bíróságnak kell majd határoznia.

Budapest, 2023. május 2.

Dr. Kurucz Zsuzsánna s.k.

a tanács elnöke

Dr. Matosek Edina s.k.
s.k.

előadó bíró

Dr. Felker László

bíró